

Correctievoorschrift VMBO-GL en TL

2019

tijdvak 2

beeldende vakken CSE GL en TL

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Aanleveren scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit VO.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit VO van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommiteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommiteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB1 *T.a.v. de status van het correctievoorschrift:*

Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.

NB2 *T.a.v. het verkeer tussen examinerator en gecommiteerde (eerste en tweede corrector):*

Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht. Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten. Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht. Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 *T.a.v. aanvullingen op het correctievoorschrift:*

Er zijn twee redenen voor een aanvulling op het correctievoorschrift: verduidelijking en een fout.

Verduidelijking

Het correctievoorschrift is vóór de afname opgesteld. Na de afname blijkt pas welke antwoorden kandidaten geven. Vragen en reacties die via het Examenloket bij de Toets- en Examenlijn binnenkomen, kunnen duidelijk maken dat het correctievoorschrift niet voldoende recht doet aan door kandidaten gegeven antwoorden. Een aanvulling op het correctievoorschrift kan dan alsnog duidelijkheid bieden.

Een fout

Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een fout bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.

Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt door middel van een mailing vanuit Examenblad.nl bekendgemaakt. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

- Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
en/of
- Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden Wolf-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Dit laatste gebeurt alleen als de aanvulling luidt dat voor een vraag alle scorepunten moeten worden toegekend.

Als een onvolkomenheid op een dusdanig laat tijdstip geconstateerd wordt dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt, houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen zijn geen vakspecifieke regels vastgesteld.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 scorepunt toegekend.

Online / Offline identiteit

1 maximumscore 2

voorbeelden van juiste kenmerken:

- de kleuren wit en/of blauw
- egale achtergrond
- een vergelijkbaar (schreefloos) lettertype
- witte tekst op een blauw vlak
- de combinatie van tekst en beeld
- vierkante vorm van de profielfoto

per juist kenmerk

1

2 maximumscore 2

voorbeelden van juiste oorzaken:

- De teksten volgen de vormen van het kledingstuk en vallen daarom deels weg.
- Door plooien valt tekst (deels) weg.
- De tekst wordt onderbroken doordat die op verschillende delen van een kledingstuk (bijvoorbeeld twee broekspijpen) staat.
- Kleding die gedragen wordt is vaak in beweging, wat de teksten lastiger leesbaar maakt.

per juiste oorzaak

1

3 maximumscore 1

voorbeelden van een goed antwoord:

- Op Facebook kan jij bepalen wie jouw teksten kan lezen, bij de teksten op de kleding heb je hierop minder invloed.
- Op Facebook voel je enige anonimiteit, die in het openbaar verdwijnt.

4 maximumscore 2

voorbeelden van juiste antwoorden:

- Het is mode omdat:
 - het toegepast werk is. / draagbaar is.
 - het eigentijdse kleding betreft. / het past in de huidige streetwear-trend.
- Het is kunst omdat:
 - het een boodschap / idee uitdraagt.
 - het uniek is. / het geen massaproductie is.

1

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

5 maximumscore 3

voorbeelden van juiste aspecten van de voorstelling:

Op de foto's zie je

- een lege achtergrond.
- dezelfde persoon in beeld.
- hetzelfde T-shirt.
- hetzelfde kapsel.
- dezelfde houding (met uitgestrekte arm).
- dezelfde gezichtsuitdrukking / grijns.

per juist aspect

1

6 maximumscore 2

voorbeelden van juiste aspecten van de vormgeving:

aspect	uitleg
compositie / ordening	De foto's hebben alle een staand formaat.
kleur	<ul style="list-style-type: none"> – De foto's hebben weinig kleur. – De foto's hebben een witte achtergrond.
licht	De foto's hebben eenzelfde (neutrale studio)belichting.
ruimte	In beide foto's is de ruimtesuggestie minimaal.

per juist aspect in combinatie met een juiste uitleg

1

7 maximumscore 1

voorbeelden van een juist voorbeeld:

- Popelier heeft steeds dezelfde grijns (en wekt daardoor niet de indruk zichzelf heel serieus te nemen).
- Popelier voegt objecten toe die spotten met de werkelijkheid (zonnebril om vakantie aan te geven, zichzelf meerdere malen afbeelden als 'meer mensen').

8 maximumscore 1

voorbeelden van een juist antwoord:

- op de namaak- of nepwereld die mensen op social media vaak creëren
- op het feit dat het vreemd is dat foto's van jezelf aan regels moeten voldoen

9 B

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

10 maximumscore 1

voorbeelden van een juiste manier:

- met de tekst: *Take a Selfie*
- door de spiegel waarin / waardoor je jezelf ziet

11 maximumscore 1

Het antwoord dient de volgende strekking te hebben:

Een selfie verbeeldt vaak een ander / mooier leven dan het echte leven.

Zelfportretten

12 maximumscore 2

enkele juiste voorbeelden:

- Hirst is niet meteen herkenbaar.
- Het uiterlijk van Hirst is niet verbeeld (, maar alleen zijn skelet).
- Hirst laat niet alleen zijn gezicht / hoofd, maar ook handen en voeten zien.
- Het portret bestaat uit fragmenten / delen / stukken.
- Hirst heeft het portret niet zelf gemaakt, maar laten maken in een ziekenhuis.

per juist voorbeeld

1

13 C

14 maximumscore 2

voorbeelden van een juist argument:

- om het **wel** een kunstwerk te noemen: 1
 - Het getuigt van een vernieuwende opvatting over een zelfportret. / Het gaat om het idee.
 - Hirst is kunstenaar (en een kunstenaar maakt kunst).
 - Het werk wordt gepresenteerd als kunst.
 - Het werk wordt gepresenteerd als een zelfportret.
- om het **geen** kunstwerk te noemen: 1
 - Het zijn röntgenfoto's en die hebben normaal gesproken een ander doel.
 - De foto's zijn niet door Hirst zelf gemaakt.

Vraag	Antwoord	Scores
15	<p>maximumscore 3</p> <p>voorbeelden van juiste kenmerken:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kwasten in een pot – schildersezel – (onafgemaakt) schilderij – verfpotten – spiegel – lappen en doeken (om verf af te veegen) – palet – flessen (oplosmiddel of iets dergelijks) – schildersjas – rommelige sfeer <p>per juist kenmerk</p>	1
16	<p>maximumscore 2</p> <p>voorbeelden van juiste redenen:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Er is geen ingang. / De ruimte is niet te betreden. – De ruimte is erg krap. / Er is weinig bewegingsruimte. – De ruimte bestaat uit verschillende in of naast elkaar geplaatste vitrines. <p>per juiste reden</p>	1
17	<p>maximumscore 3</p> <p>voorbeelden van een juist aspect met een juiste uitleg:</p> <ul style="list-style-type: none"> – witte jas over de ezel / in het portret op ezel: verwijst naar <i>apotheker</i> – zelfportret: verwijst naar <i>zelfportret</i> – het onaffe karakter: verwijst naar het feit dat hij nog <i>nadenkt</i> hoe het af te maken – de spiegel: verwijst naar het maken van een <i>zelfportret</i> – de spiegel: verwijst naar het <i>reflecteren</i> / <i>nadenken</i> over zijn kunstenaarschap – de vitrine in een vitrine: verwijst naar het <i>nadenken</i> over zijn kunstenaarschap <p>per juist aspect met juiste uitleg</p>	1
18	<p>maximumscore 1</p> <p>voorbeelden van een juiste reden:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Kunst kan mensen opvrolijken. – Kunst kan mensen laten nadenken (waardoor je je beter gaat voelen). – Kunst kan troosten. 	

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

19 maximumscore 1

Self portrait X-ray, het antwoord dient de volgende strekking te hebben: Hirst is (technisch) te identificeren aan de hand van deze foto's.

of

Contemplating a self portrait as a pharmacist,

voorbeelden van een juist antwoord:

- Je ziet een zelfportret (in wording).
- Je ziet aan attributen dat hij kunstenaar is.
- Het kunstwerk laat zien dat hij nadenkt over zijn kunstenaarschap.
- Je ziet een spiegel die verwijst naar het nadenken (over zichzelf).

Delfts blauw in een nieuw jasje

20 maximumscore 2

voorbeelden van juiste combinaties:

fietsgedeelte	voetgangersgedeelte
grijs tinten	blauw tinten
lager	hoger
beton / asfalt	tegels
ruw	glad
direct licht / kunstlicht	indirect licht / reflectie op tegels

per juist combinatie

1

21 maximumscore 2

voorbeelden van juiste kenmerken:

- Het is een tegeltableau (waarbij de tegels één voorstelling vormen).
- De voorstelling past bij de zeevarende natie.
- De blauwe kleur op een witte achtergrond verwijst naar Delfts blauw.
- het gebruik van tegels aan de wand

per juist kenmerk

1

Vraag	Antwoord	Scores
22	<p>maximumscore 3</p> <p>voorbeelden van juiste manieren:</p> <ul style="list-style-type: none"> – De voorstelling strekt zich uit tot boven je hoofd waardoor de (vlaggen)mast zich boven je hoofd bevindt / de vogels boven je hoofd lijken te vliegen / de wolken boven je hoofd lijken te zweven. – De wand buigt onderaan mee waardoor golven richting je voeten lijken te komen. – Door de grootte / breedte / het panoramaeffect. – De horizon is op ooghoogte, waardoor je aan wal lijkt te staan en/of waardoor je de schepen bekijkt vanaf de wal. 	
	per juiste manier	1
23	<p>maximumscore 1</p> <p>Het antwoord dient de volgende strekking te hebben: Het figuratieve deel verwijst naar de historische binnenstad en de abstracte / pixelachtige tegels verwijzen naar de hedendaagse wijken.</p>	
24	A	
25	<p>maximumscore 2</p> <p>voorbeelden van juiste manieren:</p> <ul style="list-style-type: none"> – De (Delfts blauwe) tegel (die vroeger alleen binnen werd gebruikt), wordt nu buiten aangebracht. – De (Delfts) blauwe kleur, waarmee voorheen figuratief geschilderd werd, is nu aanwezig als (in de oven gesmolten) kleurpigmenten. – Delfts blauw wordt met behulp van moderne materialen / technieken verwerkt / geproduceerd. – Oude (trap)gevels worden op een strakke manier in het ontwerp verwerkt. – De trapgevel als vorm wordt herhaald in het hele gebouw. 	
	per juiste manier	1
26	C	
27	<p>maximumscore 2</p> <p>voorbeelden van een juiste traditionele manier:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cuyperspassage: <ul style="list-style-type: none"> – gebruik van Delfts blauwe tegel als wandbekleding – historische voorstelling • <i>House of Delft</i>: <ul style="list-style-type: none"> – trapgevel – een rij met meerdere (trap)gevels 	
		1
		1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

28 maximumscore 2

voorbeelden van een juiste hedendaagse manier:

- Cuyperspassage: 1
 - deels abstracte voorstelling / pixels
 - klassieke voorstelling hedendaags (vergroot) toegepast
 - het aan de buitenkant plaatsen van Delfts blauwe tegels
- House of Delft: 1
 - modern gebruik oude (bak)techniek (pigmenten laten versmelten in de oven)
 - speels gebruik van de trapgevel
 - het aan de buitenkant plaatsten van Delfts blauwe tegels

Waar kom ik vandaan?

29 maximumscore 1

voorbeelden van een juist aspect:

- Er lopen draden van de staande vrouw naar de vrouw aan de muur.
- Sophie houdt de draden die naar het portret leiden vast.
- De hoofden van Sophie en Madam Walker zijn naar elkaar gericht.

30 A

31 maximumscore 1

voorbeelden van een juiste reden:

- Ze lijkt op haar moeder waardoor het een meer realistische weergave is.
- Het beeld is een afgietsel van zichzelf, waardoor de relatie met familie(historie) benadrukt wordt.

32 maximumscore 2

voorbeelden van juiste praktische redenen:

Omdat kunsthaar vergeleken met echt haar

- sterker is.
- goedkoper is.
- makkelijker verkrijgbaar is.

per juiste reden

1

33 maximumscore 1

Het antwoord dient de volgende strekking te hebben:

Madam Walker werd succesvol met haarproducten.

Vraag	Antwoord	Scores
<p>34 maximumscore 1 voorbeelden van een juist antwoord:</p> <ul style="list-style-type: none"> – door Sophie te laten reiken naar haar idool (om zichzelf als het ware uit het bestaan als dienstmeisje te trekken) – door Sophie de haren van haar idool te laten vasthouden 		
<p>35 maximumscore 2 voorbeelden van juiste kenmerken:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Alleen Kganye heeft kleur tussen de verder zwart-witte objecten. – Alleen Kganye is 3D tussen de objecten in 2D. – Kganye is groter / kleiner dan (de geprinte foto's op) de objecten. 		
	<p>per juist kenmerk in combinatie met juiste uitleg</p>	<p>1</p>
<p>36 maximumscore 1 Het antwoord dient de volgende strekking te hebben: Ze kan alle delen ordenen en herordenen / de opstelling keer op keer aanpassen aan een ander verhaal.</p>		
<p>37 maximumscore 2 voorbeelden van juiste antwoorden: Sibande, want:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ze gebruikt zichzelf als belangrijkste figuur in haar kunstwerk. – ze vertelt het verhaal van haar moeder, dat ook weerslag heeft op haar eigen identiteit. – ze legt emotie in haar beelden, waardoor de historie meer diepgang krijgt. 		
	<p>per juist argument</p>	<p>1</p>
	<p>of</p>	
<p>Kganye, want:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ze figureert zelf in haar werk. – ze reflecteert zo op zichzelf als onderdeel van haar familiegeschiedenis. – ze verbeeldt meerdere verhalen uit haar familiegeschiedenis, waardoor een completer beeld ontstaat. – ze ontdekt dat er meerdere versies van één verhaal zijn / meer dan één waarheid bestaat, wat haar laat nadenken over haar afkomst. – verhalen uit de familiegeschiedenis bepalen mede haar identiteit. 		
	<p>per juist argument</p>	<p>1</p>

5 Aanleveren scores

Verwerk de scores van alle kandidaten per examiner in de applicatie Wolf.
Accordeer deze gegevens voor Cito uiterlijk op 24 juni.

6 Bronvermeldingen

afbeelding 1 en 2	<i>Nu ook Offline</i> , Annebel de Kok en Esther van Brakel, 2017, https://creators.vice.com/nl/article/xy539k/je-kan-nu-kleren-kopen-met-je-persoonlijke-facebookprofiel-erop
afbeelding 3	huisstijl Facebook
afbeelding 4, 5 en 6	<i>Do-It-Yourselfie-Guide</i> , Willem Popelier, 2015, https://www.willempopelier.nl/diyselfie.html
afbeelding 7	<i>Take A Selfie, Fake A Life</i> , Camilo Matiz, 2015, https://curiator.com/art/camilo-matiz/take-a-selfie-fake-a-life
afbeelding 8	<i>Take A Selfie, Fake A Life</i> , Camilo Matiz, 2015 http://www.qwartadvisory.com/installation/evuvwgqidn6716oi3lw6ke1656v8mr
afbeelding 9	<i>Self portrait X-ray</i> , Damien Hirst, 2010, https://othercriteria.com/blog/damien-hirst-catalogue-raisonne/
afbeelding 10	<i>Contemplating a self portrait as a pharmacist</i> , Damien Hirst, 1998, http://www.damienhirst.com/contemplating-a-self-portrait
afbeelding 11	<i>Contemplating a self portrait as a pharmacist</i> , Damien Hirst, 1998, https://www.pinterest.co.uk/pin/316096467575645954/
afbeelding 12	<i>Contemplating a self portrait as a pharmacist</i> , Damien Hirst, 1998, https://www.artimage.org.uk/13238/damien-hirst/contemplating-a-self-portrait-as-a-pharmacist--1998
afbeelding 13	<i>Contemplating a self portrait as a pharmacist</i> , Damien Hirst, 1998, https://www.artimage.org.uk/13237/damien-hirst/contemplating-a-self-portrait-as-a-pharmacist--1998
afbeelding 14	ontwerptekening voor de Amsterdamse Cuyperspassage, architectenbureau Benthem Crouwel, https://www.dearchitect.nl/projecten/cuyperspassage-amsterdam-cs-door-benthemcrouwel
afbeelding 15	ingang van de Amsterdamse Cuyperspassage, https://daf9627eib4jq.cloudfront.net/app/uploads/2017/01/attachment-erspassage_nl_benthemcrouwel.pdf
afbeelding 16	deel van tegelwand van de Amsterdamse Cuyperspassage, ontwerp Irma Boom, https://www.dearchitect.nl/projecten/cuyperspassage-amsterdam-cs-door-benthemcrouwel?vakmedianet-approve-cookies=1&_ga=2.76850579.782538875.1540889560-380046765.1540889560
afbeelding 17	deel van tegelwand van de Amsterdamse Cuyperspassage, ontwerp Irma Boom, https://www.dearchitect.nl/projecten/cuyperspassage-amsterdam-cs-door-benthemcrouwel?vakmedianet-approve-cookies=1&_ga=2.76850579.782538875.1540889560-380046765.1540889560
afbeelding 18 en 19	<i>House of Delft</i> , architecten Frits van Dongen en Patrick Koschuch, 2018

- afbeelding 20, 21, 22 *Sophie Velucia and Madam CJ Walker*, Mary Sibande, 2009,
<http://www.chandrafrank.com/reassisting-narratives/>
- afbeelding 23 en 24 Stills uit *Pied piper's voyage*, Lebohang Kganye, 2012,
<https://www.lebohangkganye.co.za/ke-lefa-laka-heir-story-2014/>
- figuur 1 traditioneel huis uit Delft, <https://izi.travel/nl/c733-oost-indisch-huis-klm-huisje-35/nl>

(internetbronnen geraadpleegd 30-10-2018)

Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling heeft ernaar gestreefd de auteursrechten op hier gebruikt materiaal te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Wie desondanks meent zekere rechten te kunnen doen gelden, wordt verzocht contact op te nemen met Cito.